

**Informatīvais ziņojums
par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un
Valsts ieņēmumu dienesta
īstenotajām funkcijām saistībā ar valsts amatpersonu deklarācijām**

I.Ievads

Informatīvais ziņojums par Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Valsts ieņēmumu dienesta īstenotajām funkcijām saistībā ar valsts amatpersonu deklarācijām, tai skaitā, par deklarācijā norādīto ziņu patiesuma pārbaudes nodrošināšanu, ir sagatavots saskaņā ar Ministru prezidenta 2007.gada 3.oktobra rezolūciju Nr.90/SAN-3011.

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 27.pantā un 28.pantā ir noteikta Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk –Birojs) un Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – Dienests) kompetence valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudē un šīs normas ir radījušas diskusijas starp Biroju un Dienestu, iesaistot jautājuma risināšanā arī citas institūcijas – Ģenerālprokuratūru un Saeimas Juridisko biroju, tomēr pie vienota viedokļa Birojs un Dienests nav nonācis, līdz ar to jautājums risināms Ministru kabinetā.

II Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja kompetence

Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 2.panta pirmo daļu Birojs ir Ministru kabineta pārraudzībā esoša valsts pārvaldes iestāde, kas pilda šajā likumā noteiktās funkcijas **korupcijas novēršanā un apkarošanā**, kā arī politisko organizāciju (partiju) un to apvienību finansēšanas noteikumu izpildes kontrolē. Saskaņā ar minētā likuma 1.panta pirmo daļu korupcija šā likuma izpratnē ir kukuļošana vai jebkura cita valsts amatpersonas rīcība, kas vērsta uz to, lai, izmantojot dienesta stāvokli, savas pilnvaras vai pārsniedzot tās, iegūtu nepelnītu labumu sev vai citām personām.

Saskaņā ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likuma 7.panta pirmās daļas 3.punktu Birojs kontrolē likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” izpildi, kā arī citos normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto papildu ierobežojumu ievērošanu.

Saskaņā ar minētā likuma 8.pantu Birojs:

- 1) likumā noteiktajos gadījumos sauc valsts amatpersonas pie administratīvās atbildības un piemēro sodus par administratīvajiem pārkāpumiem **korupcijas novēršanas jomā**;
- 2) veic izmeklēšanu un operatīvo darbību, lai atklātu Krimināllikumā paredzētos noziedzīgos nodarījumus valsts institūciju dienestā, ja tie ir saistīti **ar korupciju**.

Saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 28.pantu Satversmes aizsardzības birojam un Ministru prezidentam vai viņa pilnvarotai personai atbilstoši šā likuma 23.panta trešajā un ceturtajā daļā paredzētajai deklarāciju iesniegšanas piekritībai, kā arī Birojam šā likuma 23.panta otrajā daļā paredzētajos gadījumos ir pienākums pārbaudīt, vai **deklarācijā ir norādītas ziņas, kas liecina par šajā likumā noteikto ierobežojumu pārkāpšanu**. Tātad, Birojs pārbauda, vai valsts amatpersonu deklarācijās sniegtā informācijā nenorāda uz likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpumiem. Par valsts amatpersonām noteikto ierobežojumu un aizliegumu pārkāpšanu, kā arī likumā noteikto pienākumu nepildīšanu Birojs ir tiesīgs saukt valsts amatpersonas pie administratīvās, kriminālās un civiltiesiskās atbildības uz ko norāda Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 214.² pantā un Kriminālprocesa likuma 387.panta sestajā daļā Birojam noteiktā kompetence.

III Valsts ieņēmumu dienesta kompetence

Saskaņā ar likuma „Par Valsts ieņēmumu dienestu” 8.panta 8. un 10. punktu, lai izpildītu šajā pantā noteiktos uzdevumus, Dienestam ir jāseko jebkuru juridisko un fizisko personu saimnieciskajai un finansiālajai darbībai, un saskaņā ar normatīvajiem aktiem jāsaņem no **personām deklarācijas un jāpārbauda tajās sniegtā informācija, ziņu patiesums un ienākumu avotu likumība**.

Papildus tam saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 28.panta pirmo daļu atbilstoši šā likuma 23.pantra otrajā, trešajā un ceturtajā daļā paredzētajai valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas piekritībai Dienestam ir pienākums šajā likumā noteiktajos gadījumos pārbaudīt, vai deklarācija ir:

- 1) **iesniegta un aizpildīta noteiktajā kārtībā**;
- 2) **iesniegta noteiktajā termiņā**.

IV Problēmas izklāsts

Likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 27.pantā un 28.pantā Biroja un Dienesta kompetence nav pietiekami skaidri noteikta, līdz ar to tas ir radījis diskusijas Biroja un Dienesta starpā.

Tāpēc, lai noskaidrotu, ko Saeima (likumdevējs) ir domājis ar pienākumu pārbaudīt, vai valsts amatpersonas deklarācija ir iesniegta un aizpildīta noteiktajā kārtībā, saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 17.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu jāpiemēro vēsturiskā interpretācijas metode, tas ir, jānoskaidro tiesību normas jēga, ņemot vērā apstākļus, uz kuriem pamatojoties tā radīta, kā arī jāpiemēro sistēmiskā interpretācijas metode, tas ir, jānoskaidro tiesību normas jēga saistībā ar citām tiesību normām. Tādējādi ir jāapskata likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” pieņemšanas, spēkā stāšanās un grozījumu izdarīšanas vēsture.

Likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” stājās spēkā 2002.gada 10.maijā. Sākotnēji saskaņā ar likuma (redakcijā tā pieņemšanas un spēkā stāšanās brīdī) 23.panta otro daļu valsts amatpersonas deklarācijas iesniedza Birojam un saskaņā ar likuma 28.panta pirmo daļu Birojam bija pienākums pārbaudīt, vai:

- 1) deklarācija ir iesniegta noteiktajā kārtībā;
- 2) deklarācija ir iesniegta noteiktajā termiņā;
- 3) deklarācija ir aizpildīta pareizi un pilnīgi;
- 4) deklarācijā ir norādītas ziņas, kas liecina par šajā likumā paredzēto ierobežojumu pārkāpšanu.

Tika konstatēts, ka Birojam, 2002.gada 10.oktobrī uzsākot savu darbību un pārņemot no Dienesta pilnā apjomā visas likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” Birojam paredzētās funkcijas, Birojam šo funkciju realizēšanai būtu jāatvēl lieli cilvēku resursi, kas nebūtu lietderīgi un efektīvi kontekstā ar Biroja galveno pamatfunkciju korupcijas novēršanā un apkarošanā izpildi. Biroja darbinieku skaits bija ierobežots, taču valsts amatpersonu deklarāciju savākšanai, uzglabāšanai un reģistrēšanai bija nepieciešami ievērojami materiāltehniskie un arī darbinieku resursi.

Ņemot vērā minēto, tika izstrādāts un 2003.gada 13.janvārī Saeimā iesniegts likumprojekts „Grozījumi likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, kas paredzēja veikt nepieciešamos grozījumus likumā.

Kā izriet no attiecīgā likumprojekta anotācijā minētā, Birojam tika nolemts atstāt tikai pienākumu **veikt valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudi, lai konstatētu iespēamos likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” paredzēto ierobežojumu pārkāpšanu, vienlaikus deklarāciju ievākšanas, uzglabāšanas un reģistrēšanas pienākumu nododot (atstājot) Dienestam, kā arī nosakot pienākumu Dienestam veikt pārbaudi par valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas termiņu un kārtības ievērošanu un par deklarācijās ietvertās informācijas pilnīgumu un pareizumu atbilstoši likumā noteiktajām deklarāciju aizpildīšanas prasībām.**

Projekta anotācijā konkrēti tika norādīts, ka Dienesta kompetencē tika atstāts pienākums pārbaudīt, vai valsts amatpersonas deklarācijas ir iesniegtas noteiktajā termiņā un noteiktajā kārtībā, ar valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas un aizpildīšanas kārtības pārbaudi saprotot pienākumu pārbaudīt, vai valsts amatpersonas deklarācijā norādītas ziņas ir pilnīgas un pareizas.

Uz minēto norāda arī Saeimas Juridiskā biroja 2007.gada 18.septembra vēstulei pievienotie dokumenti.

Tā, Tieslietu ministrijas 2003.gada 21.februārā vēstulē (Nr.1-7.2/18) Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas priekšsēdētājam S.Šķesteram, kurā izteikti priekšlikumi grozījumiem likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (reģ.nr.102) ir norādīts, ka sadalot likumprojektā Dienesta un Biroja kompetenci, tika paredzēts, ka Dienests saņems un uzglabās valsts amatpersonu deklarācijas, ievadīs datu bāzēs deklarācijās norādīto informāciju, kā arī veiks deklarācijas iesniegšanas termiņa un iesniegšanas un aizpildīšanas kārtības pārbaudi. Nosakot Dienesta pienākumu veikt pārbaudi par to, vai deklarācija ir aizpildīta noteiktajā kārtībā, tika paredzēts, ka šī pārbaude ietvers sevī ne tikai sākotnējo pārbaudi, bet arī norādīto ziņu patiesuma pārbaudi. Tomēr praksē ir iespējama likumā noteiktā termina „kārtība” sašaurināta iztulkošana, ar to saprotot tikai iepriekš minēto sākotnējo pārbaudi, bet ne informācijas patiesuma pārbaudi. Līdz ar to, lai precizētu grozījumu teksta redakciju un nepieļautu minētās normas atšķirīgu interpretāciju, tieslietu ministrs A.Aksenoks iesniedza priekšlikumu Saeimas komisijai papildināt likumprojekta

6.pantu, papildinot 28.panta pirmo daļu ar jaunu 3.punktu un nosakot Dienestam pienākumu pārbaudīt, vai deklarācijā norādītas ziņas ir patiesas.

Kā izriet no Saeimas Juridiskā Biroja 2007.gada 18.septembra vēstulei pievienotajiem dokumentiem, minēto priekšlikumu saskaņā ar Ministru kabinetā noņemto tieslietu ministrs atsauca un grozījumi tika pieņemti tādā redakcijā, kādā šobrīd tie ir likumā. Saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (redakcija pēc 2003.gada 8.maija grozījumiem) 28.panta pirmo daļu atbilstoši šā likuma 23.pantra otrajā, trešajā un ceturtajā daļā paredzētajai valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas piekritībai Dienestam ir pienākums šajā likumā noteiktajos gadījumos pārbaudīt, vai deklarācija ir:

3) **iesniegta un aizpildīta noteiktajā kārtībā;**

4) **iesniegta noteiktajā termiņā.**

Savukārt, saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 28.panta otro daļu Satversmes aizsardzības birojam un Ministru prezidentam vai viņa pilnvarotai personai atbilstoši šā likuma 23.panta trešajā un ceturtajā daļā paredzētajai deklarāciju iesniegšanas piekritībai, kā arī Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojam šā likuma 23.panta otrajā daļā paredzētajos gadījumos ir pienākums pārbaudīt, vai deklarācijā ir norādītas ziņas, kas liecina par šajā likumā noteikto ierobežojumu pārkāpšanu.

2003.gada 8.maijā, izdarot likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” grozījumus, likuma Pārejas noteikumi tika papildināti ar 2.¹ punktu, kas noteica, ka Dienests turpina un pabeidz pārbaudīt tās deklarācijās norādītās ziņas, kuras liecina par šajā likumā paredzēto ierobežojumu pārkāpšanu, ja minētās pārbaudes Dienests ir sācis līdz 2003.gada 1.februārim, kad Birojs sāk pildīt savas funkcijas pilnā apjomā. No minētā secināms, ka saistībā ar grozījumiem attiecībā uz valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudi, likumdevējs ir noteicis, ka Dienests turpina pārbaudīt valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas, kuras liecina par likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” pārkāpšanu, līdz šīs funkcijas pilnībā pārņem Birojs. Līdz ar to, tas atbilst iepriekš minētajam attiecībā uz likumā noteikto Dienesta un Biroja kompetenci saistībā ar valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudi, proti, Dienests pārbauda, vai valsts amatpersonu deklarācija ir iesniegta noteiktajā termiņā un, vai tā ir iesniegta un aizpildīta noteiktajā kārtībā.

Savukārt, Birojs, kontrolējot likuma „Par interešu konflikta valsts amatpersonu darbībā” izpildi, saskaņā ar minētā likuma 28.pantu pārbauda vai **deklarācijā ir norādītas ziņas, kas liecina par šajā likumā noteikto ierobežojumu pārkāpšanu.**

Birojs neveic valsts amatpersonu deklarācijās norādīto ziņu pilnīguma un patiesuma pārbaudi, jo likums „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” nenosaka Birojam tādu pienākumu. Kopš Biroja izveidošanas, Birojs nevienam valsts amatpersonu nav saucis pie atbildības par nepatiesu ziņu norādīšanu deklarācijā.

Par valsts amatpersonas deklarācijas nesniegšanu noteiktajā termiņā, deklarācijas aizpildīšanas un iesniegšanas kārtības neievērošanu vai nepatiesu ziņu norādīšanu deklarācijā saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.²⁷ pantu ir paredzēta administratīvā atbildība un šāda administratīvā pārkāpuma izskatīšana saskaņā ar **Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 215.¹ pantu ir Dienesta kompetencē.**

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 205.panta 5.punktu administratīvo pārkāpumu lietas izskata policija un citas valsts iestādes, kas tam pilnvarotas šajā kodeksā.

Saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 206.pantu attiecīgās institūcijas (amatpersonas), kas pilnvarotas izskatīt administratīvo pārkāpumu lietas, izskata tās saskaņā ar savu kompetenci, kas noteikta šajā kodeksā un pašvaldību domju (padomju) izdotajos saistošajos noteikumos. Saskaņā ar minētā kodeksa 209.pantu to amatpersonu sarakstu, kuras šā kodeksa 205.panta 5.punktā minēto iestāžu vārdā izskata administratīvo pārkāpumu lietas, nosaka šis kodekss.

Norādām, ka saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 214.² pantu Birojs izskata kodeksa 166.⁶ pantā (ja pārkāpumu izdarījusi politiskā organizācija (partija)), 166.^{28-166.³¹}, 166.³³ un 166.³⁴ pantā paredzēto administratīvo pārkāpumu lietas. Birojam nav noteiktas tiesības veikt lietvedību administratīvā pārkāpuma lietās un saukt pie atbildības valsts amatpersonas saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.²⁷ pantu par valsts amatpersonas deklarācijas neiesniegšanu noteiktā termiņā, deklarācijas aizpildīšanas un iesniegšanas kārtības neievērošanu vai par nepatiesu ziņu norādīšanu deklarācijā.

Papildus informējam, ka jautājumā par valsts amatpersonu saukšanu pie kriminālatbildības Ģenerālprokuratūra 2005.gada 15.decembrī vēstulē Nr.1/1-10-87-05 ir informējusi, ka Valsts ieņēmumu dienesta Finanšu policijas pārvaldei, kura saskaņā ar

Kriminālprocesa likuma 387.panta trešo daļu izmeklē noziedzīgus nodarījumus valsts ieņēmumu jomā, ir piekritīgi arī valsts amatpersonu izdarītie noziedzīgie nodarījumi, kas kvalificējami pēc Krimināllikuma 219.panta, tas ir, par likumā noteiktās ienākumu, īpašuma, darījumu vai citas mantiska rakstura deklarācijas neiesniegšanu un par nepatiesu ziņu norādīšanu likumā noteiktajā ienākumu, īpašuma, darījuma vai cita mantiska rakstura deklarācijā.

Savukārt, attiecībā par nepatiesu ziņu norādīšanu valsts amatpersonu deklarācijā, par kuru ir paredzēta administratīvā atbildība, Ģenerālprokuratūra 2007.gada 18.maija vēstulē Nr.5-14-17-07 norāda, ka Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.²⁷ pantā paredzētos pārkāpumus izskata un sodus uzliek Dienests.

Informējam, ka no likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” spēkā stāšanās dienas 2002.gada 10.maijā līdz šim brīdim Dienests 2003.gadā ir veicis pārbaudes un saskaņā ar Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.²⁷ pantu ir saucis pie atbildības 53 valsts amatpersonas, 2004.gadā - 88 valsts amatpersonas, 2005.gadā - 476 valsts amatpersonu un 2006.gadā - 53 valsts amatpersonas, tajā skaitā 60 gadījumos veicot pārbaudes, uzsākot lietvedību administratīvo pārkāpumu lietās un saucot valsts amatpersonas pie administratīvās atbildības pēc Biroja lūguma.

Līdz šim brīdim Dienests veica valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas kārtības pārbaudi, pārbaudot deklarācijās norādīto ziņu pilnīgumu un patiesumu, neapstrīdot Dienesta kompetenci deklarāciju pārbaudē.

Jānorāda, ka Birojam valsts budžetā ir piešķirti finanšu līdzekļi tikai Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā un likumā „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” funkciju izpildei. Starp minētajām funkcijām nav valsts amatpersonu deklarācijā norādīto ziņu pilnīguma un patiesuma pārbaude. Birojam uzliekot par pienākumu veikt valsts amatpersonu deklarācijā norādīto ziņu patiesuma pārbaudi, būs nepieciešams veikt grozījumus normatīvajos aktos, kā arī jāparedz papildus finansējums jaunu štata vietu izveidei, reģionālo nodaļu izveidei un to darbības nodrošināšanai (telpas, transports utt.), kā arī datu bāzu izveidošanai.

Dienests saņem valsts amatpersonas deklarācijas, apkopo un ievada tajās norādītās ziņas informācijas sistēmā. Dienestam ir reģionālās nodaļas, kuras pieņem un reģistrē valsts amatpersonu deklarācijas.

Tādējādi, Birojs uzskata, ka Dienestam saskaņā ar likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 28.panta pirmo daļu ir jāpārbauda, vai valsts amatpersonu deklarācijās norādītās ziņas ir pilnīgas un patiesas.

V. Priekšlikums Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja un Valsts ieņēmumu dienesta kompetences norobežošanai

Lai precizētu kompetences sadalījumu starp Biroju un Dienestu valsts amatpersonu deklarāciju pārbaudē, izsakām priekšlikumu likuma „Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 28.panta pirmo daļu izteikt šādā redakcijā:

„(1) Valsts ieņēmumu dienestam, Satversmes aizsardzības birojam un Ministru prezidentam vai viņa pilnvarotai personai atbilstoši šā likuma 23.panta otrajā, trešajā un ceturtajā daļā paredzētajai valsts amatpersonu deklarāciju iesniegšanas piekritībai ir pienākums šajā likumā noteiktajos gadījumos pārbaudīt, vai deklarācija ir iesniegta un aizpildīta likumā noteiktajā kārtībā, un vai deklarācijā norādītās ziņas ir pilnīgas un patiesas”.

Ņemot vērā, ka šobrīd Dienesta datu bāzē „VADIS” ir reģistrētas apmēram 70 000 valsts amatpersonas, un apzinoties to, ka visu valsts amatpersonu deklarācijas pārbaudīt nav iespējams, piedāvājam papildināt likuma 28.pantu ar jaunu daļu, kas paredzētu, ka Dienestam, Satversmes aizsardzības birojam un Ministru prezidentam vai viņa pilnvarotai personai pienākums pārbaudīt, vai deklarācijā norādītās ziņas ir pilnīgas un patiesas, ir tikai tad, ja ir saņemta informācija par iespējamo nepatieso ziņu norādīšanu valsts amatpersonu deklarācijā, pēc tiesību aizsardzības iestāžu pieprasījuma un veicot plānveida pārbaudes pēc Dienesta ģenerāldirektora un Satversmes aizsardzības biroja direktora apstiprinātas metodikas.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas
biroja priekšnieks

A.Loskutovs